

**2022–2030 M. PLĖTROS PROGRAMOS
VALDYTOJOS LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS
SVEIKATOS IŠSAUGOJIMO IR STIPRINIMO
PLĖTROS PROGRAMA**

Sveikatos apsaugos ministerija

2022 01 11

**2021–2030 M. PLĖTROS
PROGRAMOS
VALDYTOJOS
LIETUVOS
RESPUBLIKOS
SVEIKATOS
APSAUGOS
MINISTERIJOS
SVEIKATOS
IŠSAUGOJIMO IR
STIPRINIMO PLĖTROS
PROGRAMA
EIGA**

- Sveikatos apsaugos ministerija parengė ir teikia LRV nutarimo „Dėl 202-2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos patvirtinimo“ projektą, kuris skelbiamas LRS teisės aktų projektų informacinėje sistemoje:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/2c4181605cb111ecb2fe9975f8a9e52e>

- Plėtros programa buvo 2 kartus derinta su institucijomis (ŠMSM, SADM, FM, TM, AM, EIM, KM, VRM, ŽŪM, EM, NTAKD, LRVK).
- Organizuotos viešosios konsultacijos
- Plėtros programa (nuolat atnaujintos versijos) nuolat skelbiama Sveikatos apsaugos ministerijos internetiniame puslapyje

<https://sam.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/pletros-programu-rengimas>

- LRV teikiamas Plėtros programos projektas gavus pritarimą iš Finansų ministerijos, kaip portfelio valdytojos
- Projektui gautos SADM, LRVK Teisės grupės redakcinės pastabos, į kurias bus atsižvelgta

Plėtros programa atitinka Nacionalinio pažangos plano (NPP) 2.10 uždavinį
Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą.

Sprendžiama problema

Aukštas žmonių sergamumas ir mirtingumas nuo ligų, kurių galima išvengti prevencinėmis priemonėmis

NPP 2 tikslo - Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį, rodikliai:

2.7. Skirtumas tarp vyrų ir moterų gyvenimo trukmės (2019 m. – 9,5; 2025 m. – 8; 2030 m. – 5,2)

2.8. Vidutinė tikėtina vyrų sveiko gyvenimo trukmė, metai (2019 m. – 56; 2025 m. – 61; 2030 m. – 62,6);

2.9. Vidutinė tikėtina moterų sveiko gyvenimo trukmė, metai (2019 m. – 59,1; 2025 m. – 64,3; 2030 m. – 65);

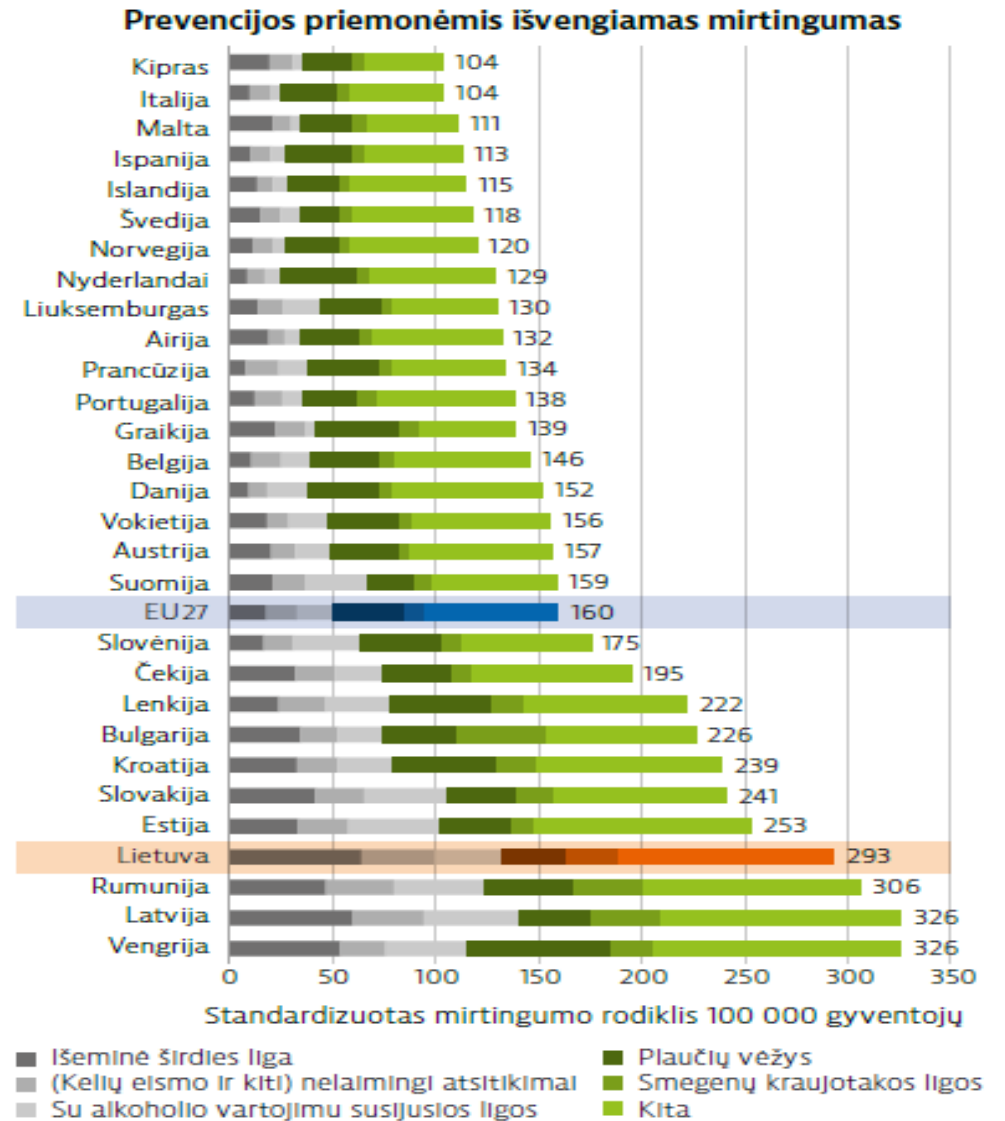
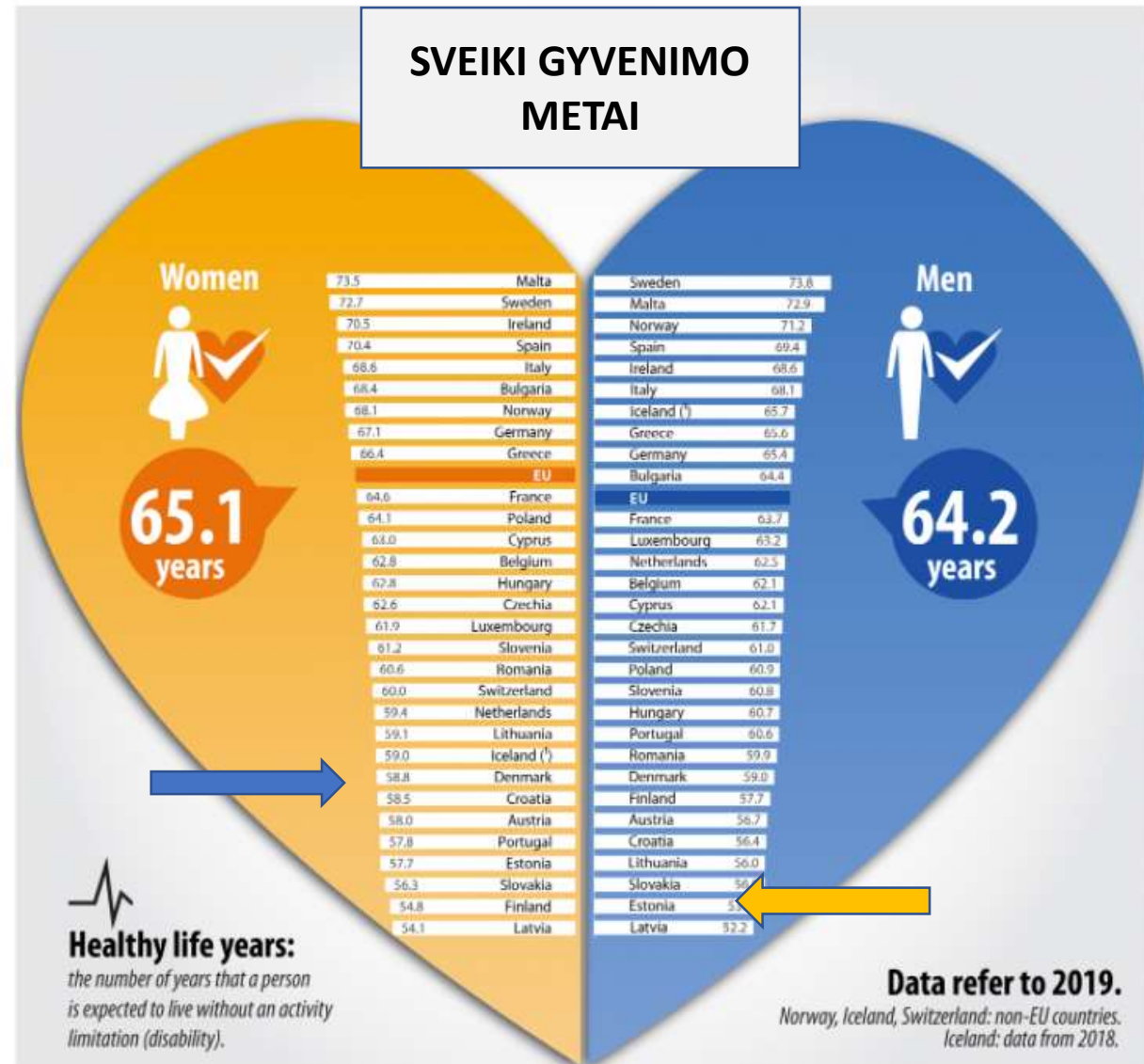
NPP 2.10 uždavinio - Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą, rodikliai:

2.10.1. Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas, mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų (2018 m. – 293; 2025 m. – 220; 2030 m. – 160);

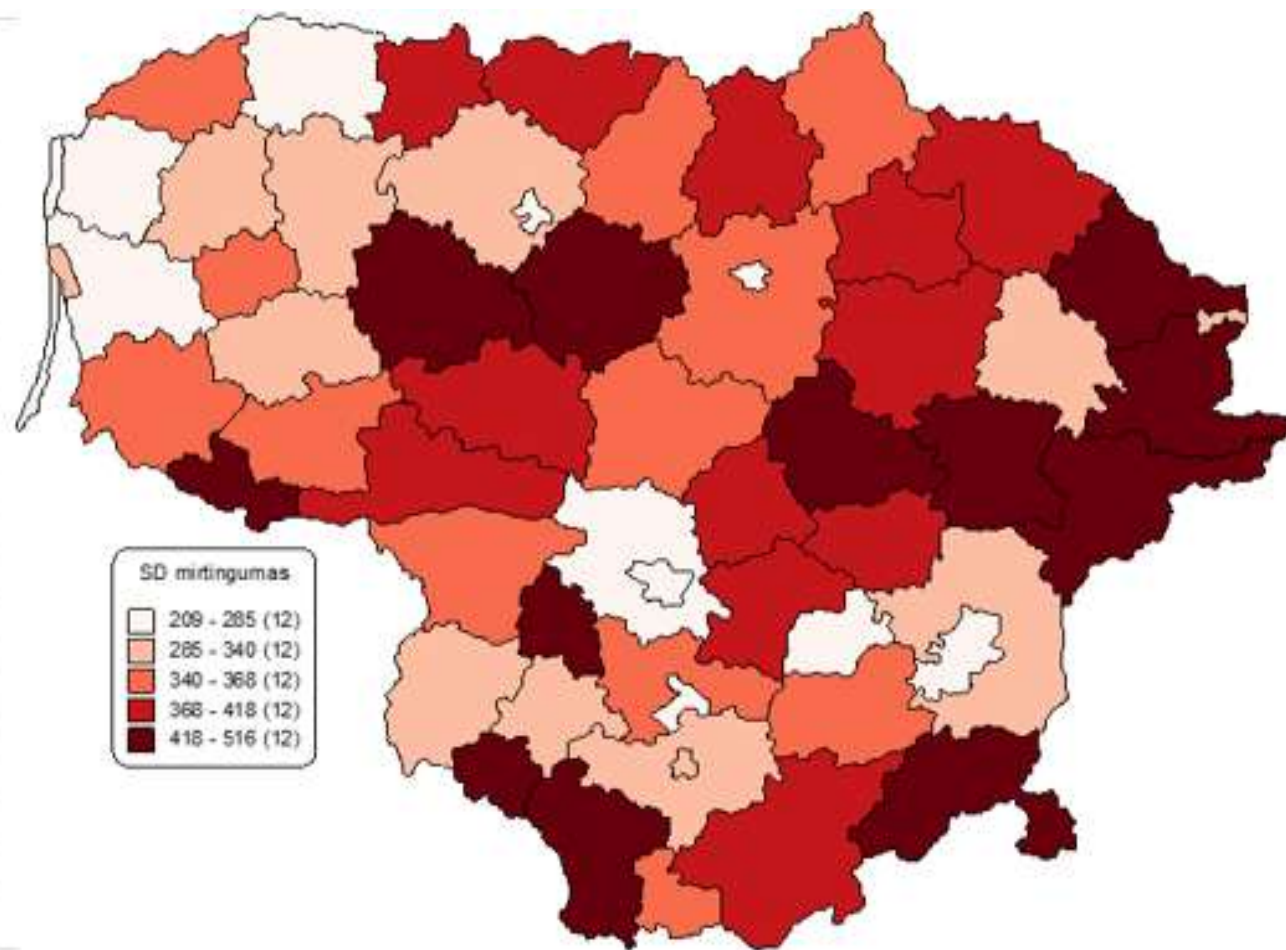
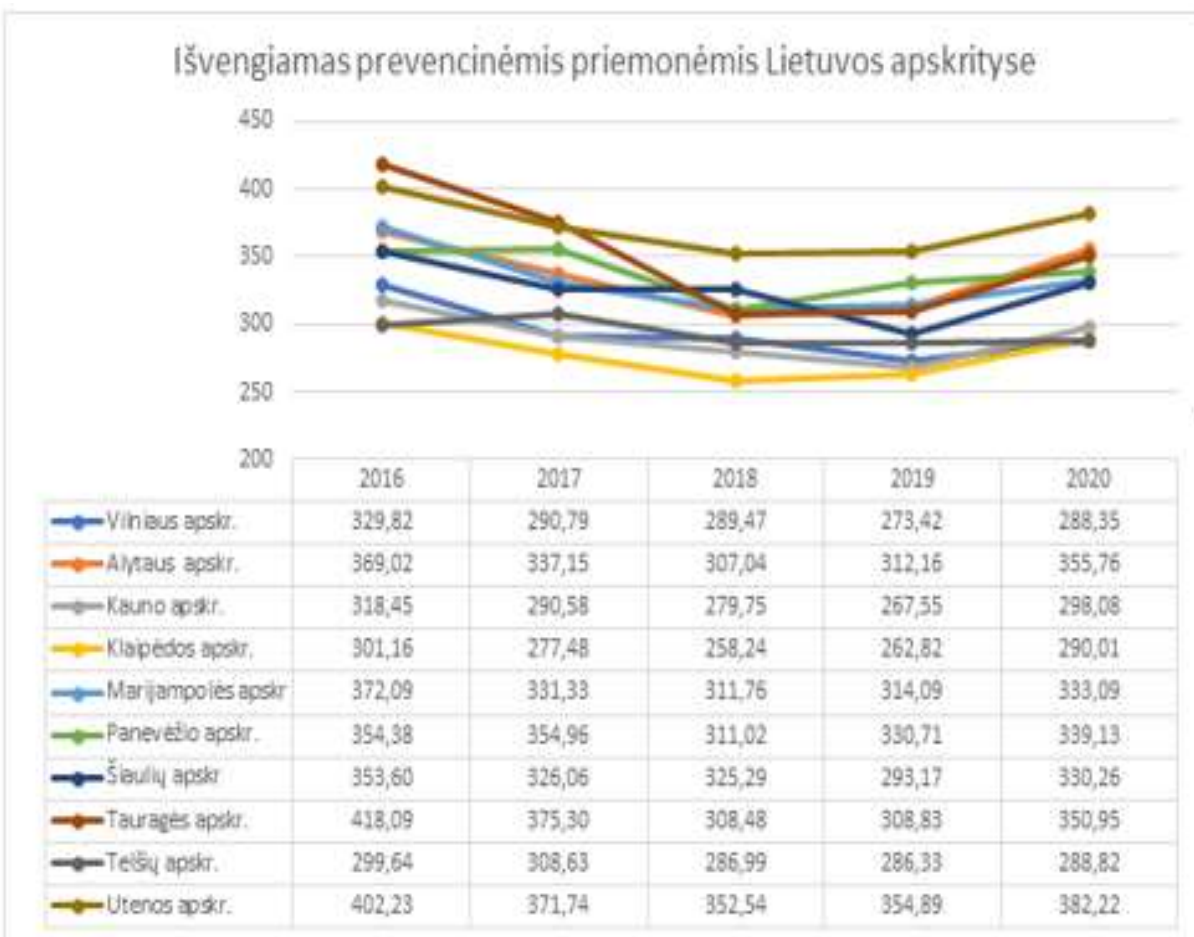
2.10.2. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis, proc. (2018 m. – 58 proc.; 2025 m. – 64 proc.; 2030 m. – 70 proc.);

2.10.3. Mirtingumas dėl savižudybių, mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų (2019 m. – 23,5; 2025 m. – 17,5; 2030 m. – 13).

Problema - SVEIKO GYVENIMO METAI – VIENI TRUMPIAUSIŲ ES, PREVENCIJOS PRIEMONĖMIS IŠVENGIAMO MIRTINGUMO RODIKLIAI VIENI DIDŽIAUSIŲ ES

Problema - IŠVENGIAMO PREVENČINĖMIS PRIEMONĖMIS MIRTINGUMO NETOLYGUMAI REGIONUOSE (LT – 293)

1 pav. Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas Lietuvos apskrityse ir savivaldybėse, 2020.

Problemos priežastys - NEUŽTIKRINTAS EFEKTYVUS VISUOMENĖS SVEIKATOS SISTEMOS VEIKLOS ORGANIZAVIMAS bei RIZIKOS SVEIKATAI VEIKSNIŲ VALDYMAS

Beveik pusę visų mirčių Lietuvoje lemia su gyvenimo būdu ir aplinka susiję rizikos veiksniai

Didelis Lietuvos gyventojų mirtingumas ir prasta sveikatos būklė daugiausia susiję su elgsenos rizikos veiksniais. Apskaičiuota, kad beveik pusę visų mirčių Lietuvoje galima susieti su elgsenos ir aplinkos rizikos veiksniais, įskaitant su mityba susijusius rizikos veiksnius, tabako ir alkoholio vartojimą ir mažą fizinį aktyvumą (5 pav.).

2019 m. maždaug 25 proc. visų mirčių (9 500 mirčių) nulėmė su mityba susiję rizikos veiksniai (įskaitant mažą vaisių ir daržovių vartojimą ir didelį cukraus ir druskos suvartojimą). Tai gerokai viršija ES vidurkį (17 proc.). Tabako vartojimas, įskaitant pasyvų rūkymą, yra maždaug 14 proc. visų mirčių (daugiau kaip 5 300 mirčių) priežastis. Apie 6 proc. mirčių buvo siejama su alkoholio vartojimu, o 4 proc. – su mažu fiziniu aktyvumu. Vien oro tarša smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis (PM_{2.5}) ir ozono poveikis lėmė apie 3 proc. visų mirčių.

Su mityba susiję rizikos veiksniai
Lietuva: 25%
ES: 17%

Tabako vartojimas
Lietuva: 14%
ES: 17%

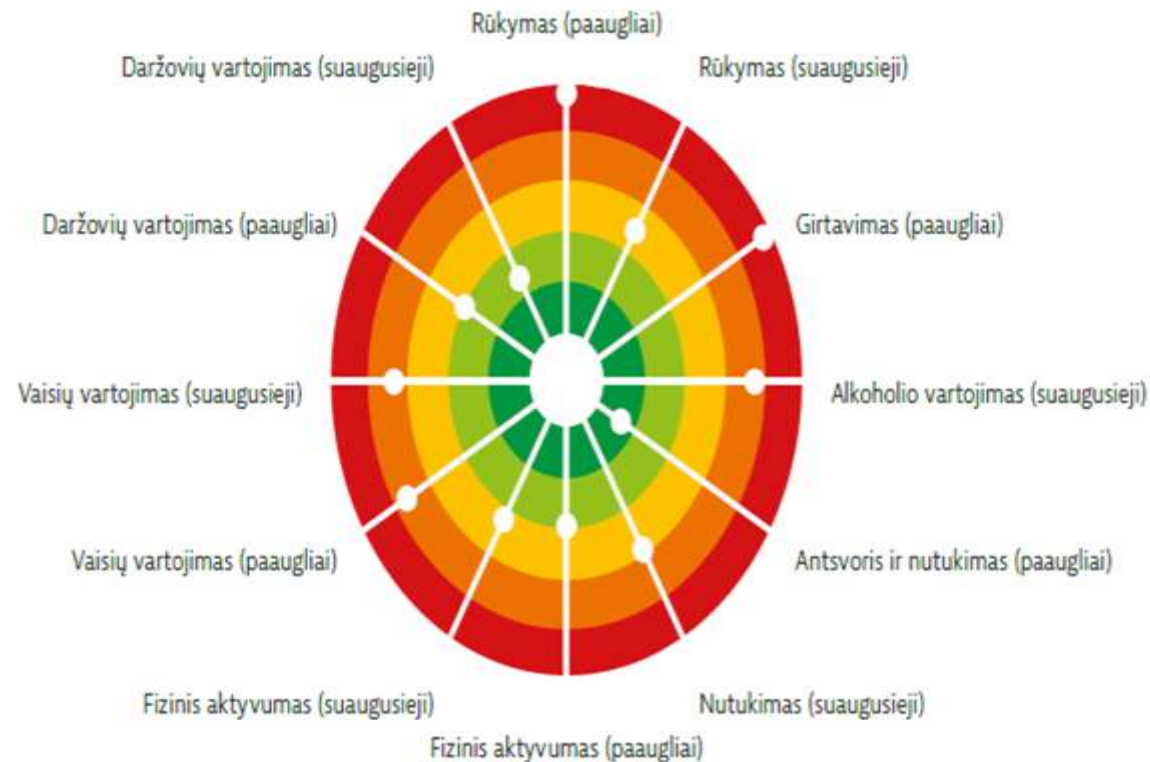
Alkoholio vartojimas
Lietuva: 6%
ES: 6%

Mažas fizinis aktyvumas
Lietuva: 4%
ES: 2%

Oro tarša
Lietuva: 3%
ES: 4%

Pastaba. Kuo taškas yra arčiau vidurio, tuo geresni šalies rezultatai, palyginti su kitomis ES šalimis. Baltojoje „tikslinėje zonoje“ nėra nė vienos šalies, nes visose šalyse dar galima pažanga visose srityse.

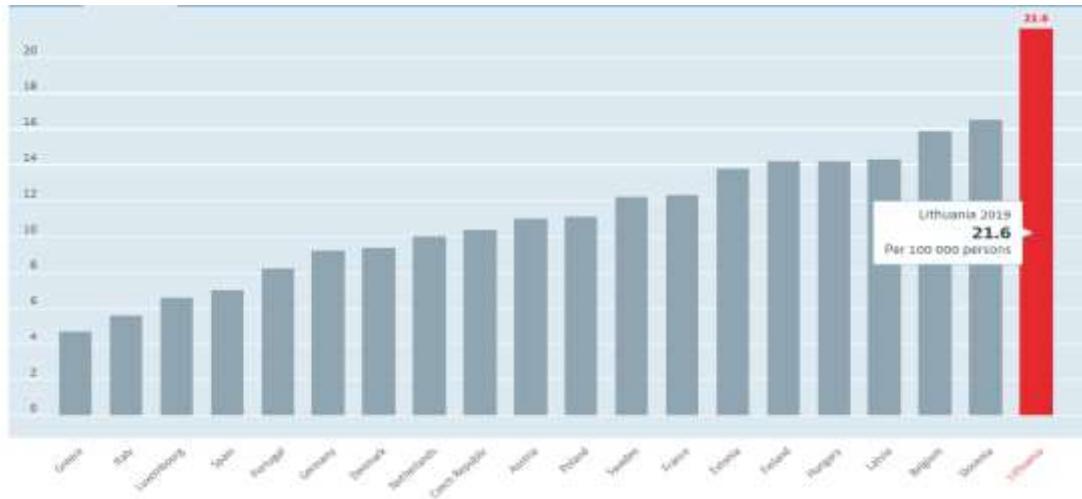
Šaltiniai: EBPO skaičiavimai, grindžiami 2017–2018 m. Mokyklinio amžiaus vaikų sveikatą veikiančios elgsenos tyrimu (paauglių rodikliai), ir EBPO sveikatos statistiniai duomenys, 2019 m. ES SPGS ir 2014 bei 2019 m. Europos sveikatos tyrimas apklausos būdu (suaugusiųjų rodikliai).

Pastaba. Bendras su šiais rizikos veiksniais susijusių mirčių skaičius yra mažesnis už mirčių dėl kiekvieno atskiro veiksnio sumą, nes tą pačią mirtį galima priskirti daugiau kaip vienam rizikos veiksniai. Su mityba susiję rizikos veiksniai apima 14 komponentų, pavyzdžiui, mažą vaisių bei daržovių ir didelį cukrumi saldintų gėrimų vartojimą. Oro tarša laikomas kietųjų dalelių PM_{2.5} ir ozono poveikis.

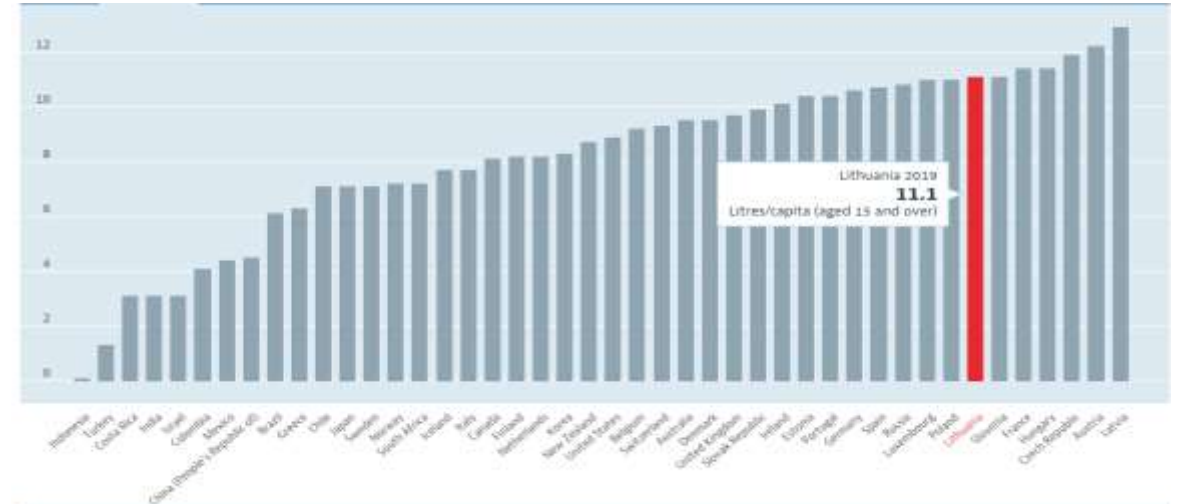
Šaltiniai: Sveikatos rodiklių ir vertinimo institutas (IHME, 2020), Global Health Data Exchange (2019 m. įverčiai).

Problemos priežastys - PRASTA LIETUVOS GYVENTOJŲ PSICHIKOS SVEIKATA

1) Išlieka aukščiausias savižudybių skaičius tarp ES šalių

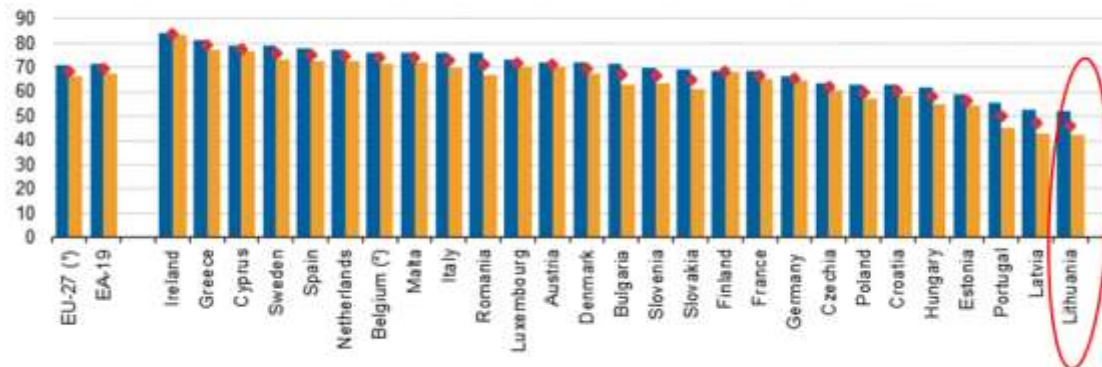

2) Didelis alkoholio (ir kitų PAM) vartojimas

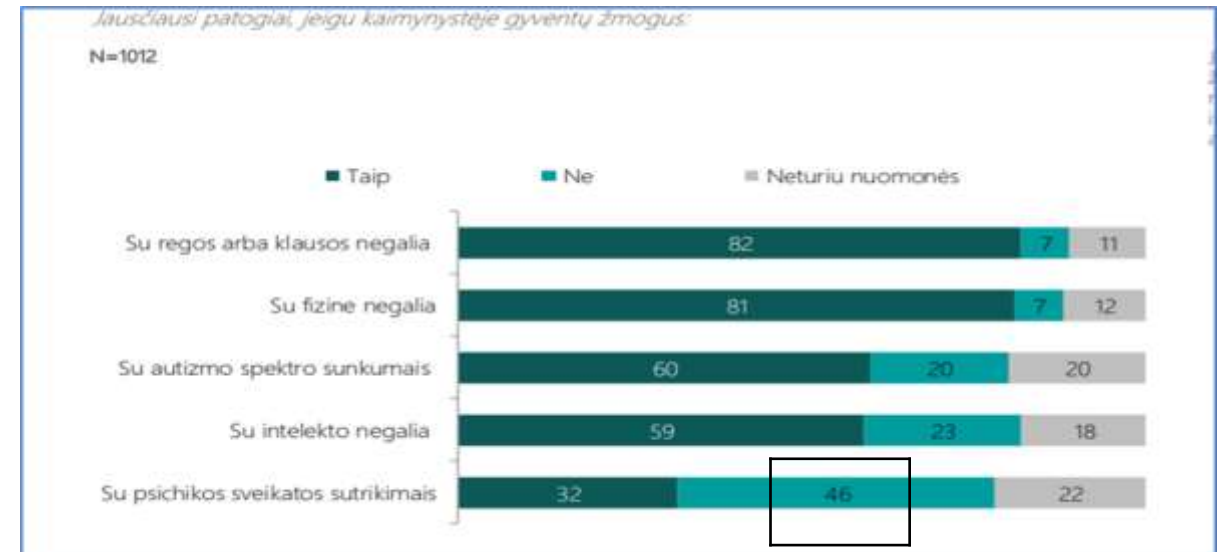

3) Sveikatos kaip geros ar I. geros vertinimas žemiausias ES

Persons with very good or good self-perceived health, 2019
(% share of the persons aged 16 and over)

4) Visuomenė gana nepakanti psichikos ligomis sergantiems asmenims ir jų šeimos nariams

SVEIKATOS IŠSAUGOJIMO IR STIPRINIMO PLĖTROS PROGRAMOS FINANSINĖS PROJEKCIJOS

NPP uždavinys	Finansinės projekcijos, tūkst. Eur	Finansavimo šaltiniai
PLĖTROS PROGRAMAI SKIRTA, IŠ VISO	111 119	
SKATINTI SVEIKATOS IŠSAUGOJIMO IR STIPRINIMO VEIKLAS IR STIPRINTI PSICHOLOGINIŲ (EMOCINIŲ) VISUOMENĖS ATSPARUMĄ	54 750	Valstybės biudžetas
- Iš jų regioninei pažangos priemonei: Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose	56 369	Europos socialinis fondas + (toliau – ESF+)
- Iš jų regioninei pažangos priemonei: Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose	22 000	ESF+/VB

2.10 UŽDAVINIO - skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą

PRIEMONĖS

Priemonių finansinės projekcijos	
1 priemonė. Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą	50,1 mln.
2 priemonė. Stiprinti gyventojų psichikos sveikatą bei plėtoti psichoaktyviųjų medžiagų kontrolę ir vartojimo prevenciją	23,8 mln.
<i>2.1. Vaiko garantijos iniciatyva - numatoma stiprinti psichosocialinę negalią turinčių vaikų ir jų šeimos narių ar globėjų psichikos sveikatą ir psichologinę gerovę finansuojant psichologinių ir (ar) psichoterapinių paslaugų vaikui teikimą nuo raidos sutrikimo ar psichosocialinės negalios nustatymo momento bei psichosocialinių ir (ar) psichoterapinių paslaugų vaiko artimiesiems teikimą, specialistų kvalifikacijos tobulinimą.</i>	14,3 mln.
Pažangos priemonėms	89, 1 mln.
3 regioninė priemonė. Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose: Išankstinė sąlyga: <i>Patvirtintose regionų plėtros planų priemonėse numatytos veiklos, skirtos kokybiškų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumui didinti yra pagrįstos mokslo įrodymais, pripažinta gerąja praktika ar tarptautiniais standartais pagal SAM pateiktas rekomendacijas (metodiką).</i>	22 mln.
VISO	111,1 mln.

1 PRIEMONĖS - Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą planuojamos veiklos

1	Kompleksinių ir integruotų, mokslu pagrįstų šiuolaikiškų visuomenės sveikatos paslaugų modelių kūrimas, įgyvendinimas, bazinių visuomenės sveikatos paslaugų teikimo modelio sukūrimas, diegimas	25,1 mln.
2	Visuomenės sveikatos srities specialistų kvalifikacijos ir visuomenės sveikatos technologijų sistemos tobulinimas	3,2 mln.
3	Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas, sveikatos raštingumo didinimas	3,2 mln.
4	Sisteminio profesinės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo modelio kūrimas ir įgyvendinimas	5,6 mln.
5	Gebėjimų reaguoti į visuomenės sveikatai kylančias biologinės kilmės grėsmes didinimas, užkrečiamųjų ligų valdymo efektyvumo didinimas	7,6 mln.
6	Sveikatai nepalankios ar nesaugios aplinkos ir ūkinės veiklos keliamos rizikos valdymo efektyvumo didinimas	5,4 mln.
	VISO	50,1 mln.

2 PRIEMONĖS - Stiprinti gyventojų psichikos sveikatą bei plėtoti psichoaktyviųjų medžiagų kontrolę ir vartojimo prevenciją planuojamos veiklos

	Veiklos kryptis	
1	Psichikos sveikatos stiprinimas, raštingumo mokymai ir komunikacijos kampanija	11,2 mln.
2	Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ankstyvoji intervencija, pagalba ir žalos mažinimas	7 mln.
3	Savižudybių prevencija	5,5 mln.
4	Vaiko garantijos iniciatyva - Pagalba psichosocialinę negalią turintiems vaikams ir jų šeimoms	14,3 mln.
	VISO	38 mln.

3 REGIONINĖ PAŽANGOS PRIEMONĖ - Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose

Finansavimo šaltinis	Fondas	Numatytos lėšos
2021-2027 m. ES fondų investicijų programa	Europos socialinis fondas	22 mln. eurų, iš jų ES fondo lėšos – 17,3 mln. eurų (VVL regionas – 15,3 mln. eurų, Sostinės regionas – 2,0 mln. eurų)

2021-2027 m. ES fondų investicijų programa, 4.8 uždavinys

2021–2027 M. IP suplanuoti veiksmai, priskirti regioninei pažangos priemonei veiklos

Skatinti prevencines priemones, stiprinančias visuomenės sveikatą bei psichologinę gerovę ir atsparumą:

1) Integruotų, inovatyvių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų įdiegimas, sveikatos raštingumo, visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo tikslinėms grupėms didinimas.

Prioritetas teikiamas kompleksinių (kelių tipų paslaugų), integruotų, mobilių, nuotolinių paslaugų teikimui tikslinėms grupėms.

Tikslinės grupės:

socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirtį) patiriantys asmenys; neįgalūs asmenys, senyvo amžiaus asmenys; vaikai; jaunimas; rizikos sveikatai veiksniais patiriantys asmenys; asmenys, priskiriami pagrindinių lėtinių neinfekcinių ligų didelės rizikos grupėms

2) Psichikos sveikatos stiprinimo ir priklausomybės ligų prevencijos paslaugų prieinamumo didinimas, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, rizikos sveikatai veiksnių mažinimas

Prioritetas teikiamas: psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo pirminės prevencijos ir intervencijos veikloms.

Tikslinės grupės: vaikai, paaugliai, jaunimas ir jų aplinkos nariai (šeima, mokykla, bendruomenė)

Išankstinė sąlyga – Patvirtintose regionų plėtros planų priemonėse numatytos veiklos, skirtos kokybiškų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumui didinti, yra pagrįstos mokslo įrodymais, pripažinta gerąja praktika ar tarptautiniais standartais pagal SAM pateiktą metodiką.

AČIŪ UŽ DĒMESĪ